

Olen leikannut pöydälleni uutisen, pienen haastattelun, joka kertoo, että Oulun Työväen Näyttämö juhlii kohta 75 vuottaan juhlanäytännöin, vastaanotoin ja 75-vuotishistoriikin. Haastateltavana on ollut näyttämön nykyinen puheenjohtaja Paavo Hirvelä, joka kertoo, että Mirjam Lankila on useita vuosia uurastanut Oulun työväenteatterin historian kimpussa, lukien, keräten, haastatellen ja kirjoittaen. Mirjam puolesta kirja olisi valmis, toivottavasti myös kirjapainon puolesta!

Olen tämän 70-luvun aikana eri lähteistä lukenut, että ainakin jo 1880-luvulla harrastettiin näyttelämiestä myös Oulun työläispiireissä: kauppa-apulaiset näyttelivät, kirjallijat näyttelivät ja näyttelivät monet muutkin ammattikunnat. Käsityöläisiä ja monia muita työläisiä oli mukana 80-luvulla perustetuissa Hupi- ja Hyötöseurassa, Raittiusyhdistys Pohjan Leimussa ja W. P. K:ssa, joiden kaikkien ohjelmassa oli myös teatterinäytännöt. Oulun työväen seura perustettiin 1886, ja jo seuraavana vuonna se esitti neljä kohtausta Seitsemästä veljeksestä. Maneesissa, luulisin. Pertti Juvani lähettämästä muistosta luen: (9. 3. 1902) "Oma teatteri Ouluunkin: Oulun Työväenyhdistyksessä perustetun Teatteriseuran toimesta tulee täällä maneesissa piakkoin näyteltäväksi näytelmäkappale "Savon sydämessä", jota parhaillaan ovat valitut henkilöt harjoitelleet kykenevän ja etevän johtajan avulla." Varmaan Mirjam Lankilan historiikista selviää, kuinka läheinen 80-luvun työväen seuran perillinen tämä seura oli. Siitä joka tapauksessa alkoi tällä vuosisadalla vaikuttanut ja tunnettu työväenteatteri, Oulun ensimmäinen kiinteä teatteri: Oulun Työväen Teatteri.

Mirjam Lankila näyttää sanovan, että työväenteatterin perustamispäivä on tammikuun 5:s 1902. Kustaa Hautala näyttää vielä syksyllä ilmestyneessä Oulun Historia IV:ssa olevan epävarma. Hän mainitsee, että myös vuosi 1900 on ollut esillä. Muistamme, että sinä vuonna

näyttelivät Pohjan Leimun jäsenet Maneesissa Pakkalan tuoreen "Tukkijoen", jonka menestys olisi saattanut olla innoittamassa varsinaisen teatterin perustamiseen. Huomaan nyt, että Hautala käyttää työväenseurasta nimeä Oulun Työväenyhdistyksen Teatteri-seura. Tälläkin palstalla oli minulla äskettäin tilaisuus palauttaa mieleen, että Työväentalo (sittemmin tunnettu Teatteritalon nimellä) valmistui 1903. Nuori teatteri sai heti tukevat muurit ympärilleen, ajanmukaisen näyttämön ja kornean salin, jossa oli yli 600 istumapaikkaa ja seisomapaikat päälle. Mahtavampi siis kuin Westerlundin salonki-Seurahuone, 1882 palanut. Tässä talossa teatteri 1917 otti nimekseen Oulun Työväen Näyttämö. Vuoden 1918 kohtalokkaiden tapahtumien seurauksena valtiolta takavarikoi Kakaravaaran Työväentalon, kapinan pesäpaikan. Työväenteatterin toiminta pysähtyi kokonaan. Vasta keväällä 1919 talo vapautui holhouksesta, jonka jälkeen isäntänä oli Oulun Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys. Tällä välin talossa oli ehtinyt vierailu ja aloittaa valtion vuokralaisena toimintansa Oulun Teatteri. Se perustettiin 1918 syksyllä, ja sitä varten ruvettiin kunnostamaan kaupungin varoin Maneesia, jossa OT (1918) saattoi jatkaa marraskuussa 1919.

OT:n kanssa kilpaili vanha (!) OTN. Sillä oli nousu- ja laskukautensa, riippui johtajista, riippui näyttelijöistä. Oli monta nimekästä johtajaa, mm. Aaro Itkonen ja Aarre Linnala ennen 1918, Toivo Ellenberg, Eino Jurkka ja Raf. Pihlaja. Juvani on kertonut, että OTN:n toiminta rupesi menemään alaspäin, kun sen tarmokas ja taitava johtaja Rafael Pihlaja 1926 oli lähtenyt Kotkaan teatterinjohtajaksi ja viennyt mukanaan suuren osan hyvästä näyttelijäkunnasta, mm. Hannes Veivon, josta sitten kehittyi 30-luvulla eräs huomattavimmistalouksenäyttelijöistämme. Monet muutkin syyt vaikuttivat siihen, että OTN jäi ikään kuin heitteille 20-luvun lopulla, 30-luvun taitteessa. Oulu

oli yhtäkkiä ilman teatteria, sillä OT oli jäänyt kodittomaksi 22. 2. 1922, kun Maneesi oli palanut, ja jatkanut vain seuraavaan vuoteen. OTN:n viimeisenä johtajana oli erään tietoni mukaan Kirsti Sippola, erään toisen tiedon mukaan OTN vielä jatkoi amatööriteatterina Ville Sirviön johdolla. Olisi toki tarkistettavissa. Vuosi, toista tämän jälkeen Arvi Turkka kumppaneineen kutsui koolle kokouksen, jossa perustettiin uusi teatteri, Oulun Näyttämö. Sen jatkaja suoraan alenevassa polvessa on nykyinen Kaupunginteatteri.

Olen luullut, että Oulun Työväen Näyttämö oli kokonaan kuollut ja että myöhemmin uudelleen aloittanut OTN olisi uusi teatteri. OTN:ää ei kuitenkaan, kuulemma, koskaan lakkautettu, joten nyt siis vietetään sen 75-vuotisjuhlaa ja samalla työväen teatteriharrastusten vähintään 90-vuotisjuhlaa. Ei liene kaukana satakään! Juhlanäytännönä on Yrjö Klemettisen tämä tilaisuutta varten kirjoittama Kansan puolesta, jonka keskushenkilöitä ovat Yrjö Mäkelin ja Eetu Salin, työväenliikkeen valtakunnallisestikin tunnetut johtajahamot.